

Aarhus Kommunes investeringsplan 2024-2033

Aarhus Kommunes nuværende investeringsplan udløber med udgangen af 2023. Dette udspil foreslår hovedlinjerne i en ny 10-årig investeringsplan gældende for perioden 2024-2033.

Planen sikrer en moderne og tilstrækkelig bygningskapacitet til folkeskolerne i Aarhus, herunder nye skoler og udbygning af eksisterende skoler, nye faglokaler, bedre indeklima, køkkenfaciliteter til madordning mv. Planen sikrer udbygning af daginstitutioner, plejeboliger, fritids- og idrætsfaciliteter og andre velfærdstilbud i takt med en voksende befolkning. Planen sikrer, at udbygningen af den kollektive trafik prioriteres i udbygningen af infrastruktur, og den sikrer, at vi investerer i den grønne omstilling.

Udspillet bygger på den lange række af input, som Byrådet har fået som led i forberedelsen af planen: Der er udarbejdet 2 diskussionsoplæg før og efter visionskonferencen i november 2019, hvor det første indeholdt en fremskrivning af anlægsbehov, og det andet indeholdt de input, der blev fremlagt på konferencen samt det efterfølgende seminar om finansieringsmuligheder.

Herudover er der indkommet en række meget spændende forslag fra borgerne via den proces, der er gennemført i foråret 2020 - en proces præget af corona-situationen, og som derfor måtte gennemføres virtuelt. På trods af den anderledes form (eller måske netop derfor) deltog rigtig mange i debatten både via indlæg på hjemmesiden og via de virtuelle borgermøder. Forslag, synspunkter, og ikke mindst det store engagement i at bidrage til kommunens udvikling har gjort indtryk og har påvirket dette udspil på væsentlige punkter. Det vil også blive bragt med ind, når planen skal omsættes i konkrete projekter.

FOLKESKOLER

Udbygning af skolekapacitet

Den forventede befolkningsudvikling i Aarhus betyder, at der frem mod 2033 bliver brug for udbygning af skoler både i større og mindre skala og også helt nye skoler. I nogle skoledistrikter ligger behovet for kapacitetsudvidelse i en nær fremtid, mens det i andre områder ligger længere ude i årene og er mere usikkert. På denne baggrund er der i anlægsplanen for 2024-2033 prioriteret følgende:

- Der afsættes 27 mio. kr. årligt i 2024-2033 til Skoleudbygningsprogrammet
- Der afsættes i alt 142 mio. kr. fordelt over årene 2024-2027 til udvidelse af skolekapaciteten i Sydbyen, hvoraf 44 mio. kr. finansieres af Skoleudbygningsprogrammet
- Der afsættes i alt 90 mio. kr. fordelt over årene 2024-2029 til udvidelse af skolekapaciteten i nordøst Aarhus, hvoraf 37 mio. kr. finansieres af Skoleudbygningsprogrammet
- Der afsættes i alt 251 mio. kr. fordelt over årene 2024-2025 til ny skole i Nye, hvoraf 44 mio. kr. finansieres af Skoleudbygningsprogrammet og de resterende 207 mio. kr. via byudviklingsøkonomien for hhv. Nye og Lisbjerg.
- Der afsættes i alt 338 mio. kr. fordelt over årene 2024-2026 til ny skole på Aarhus Ø inkl. grund, hvoraf 20 mio. kr. finansieres af Skoleudbygningsprogrammet og 40 mio. kr. svarende til grundens pris af Byudviklingskontoen.

Udbygningen af hjemområder inkl. SFO-lokaler som følger af befolkningsvækst finansieres af Skoleudbygningsprogrammet, mens faglokaler, toiletter, garderober, lærerarbejdspladser og lignende finansieres særskilt. Hvis der opføres en helt ny skole, eller en eksisterende skole udvides med fx et spor, så kan Skoleudbygningsprogrammet derfor finansiere den del, der vedrører hjemområder, og såfremt der er en generel pulje til faglokaler, kan disse betales heraf. De resterende udgifter skal der findes særskilt finansiering til.

Faglokaler og pædagogiske arbejdspladser

I takt med at skolerne udbygges til at kunne rumme flere elever, stiger behovet for faglokaler og pædagogiske arbejdspladser tilsvarende. Hertil kommer at flere skoler fortsat har et efterslæb på området.

I investeringsplanen afsættes derfor i alt 210 mio. kr. til faglokaler og pædagogiske arbejdspladser fordelt med 25 mio. kr. i 2024-2025 og 20 mio. kr. i efterfølgende år.

Modernisering, indeklima, toiletter og arbejdsmiljø

RULL-programmet har de seneste 12 år finansieret moderne rum til leg og læring til børn og unge i Aarhus, og efter programmets udløb er der stadig brug for modernisering af både dagtilbud, fritidstilbud og skoler.

Samtidig har byrådet i 2019 besluttet at sætte fokus på indeklimaet i dagtilbud, fritidstilbud og på skoler ved udarbejdelse af en indeklimatestrategi. Indeklimatestrategien skal understøtte, at eleverne i skolerne og børnene i fritids- og dagtilbud i Aarhus får en varieret dag, hvor de får de optimale muligheder for læring og leg i tidsvarende lokaler i forhold til indeklima både teknisk (lys, luft, lyd, termisk) og pædagogisk (indretning) – altså også en modernisering.

Der er desuden behov for at kunne forbedre arbejdsmiljøforhold, herunder renovering af skoletoiletter, i utidssvarende bygninger nu og her og i de kommende år.

Med henblik på realisering af de tiltag, som indeklimatestrategien viser behov for, samt udbedring af akutte arbejdsmiljøforhold afsættes i alt 400 mio. kr. fordelt med 40 mio. kr. årligt. Ud af midlerne til hhv. faglokaler, modernisering og indeklima øremærkes 62 mio. kr. til modernisering af Tilst Skole, jf. udviklingsplanen for Tilst/Langkær.

Specialskelekapacitet

Stensagerskolen og Langagerskolen oplever på lige fod med andre skoler at få flere elever - både som følge af befolkningsvæksten og som følge af vækst i andelen af børn, der får anvist et specialtilbud.

Stensagerskolen er i gang med at få bygget nye lokaler på Tovshøjskolen, men Langagerskolen får også behov for mere plads. Dette kan dels ske ved at lave en tilbygning til Langagerskolen. Desuden kan Elev Skole ombygges til et specialtilbud, når den nye skole i Nye tages i brug i 2025, og Elev Skole ikke længere skal bruges til folkeskole.

Der gives på denne baggrund 31 mio. kr. fordelt med 21 mio. kr. i 2024 og 5 mio. kr. i hvert af årene 2025-2026 til tilbygning på Langagerskolen og ombygning af Elev Skole til specialtilbud.

Produktionskøkkener

Men henblik på at sikre mulighed for produktion af nærende forældrebetalte måltider og samtidig understøtte mindre madspild og mere økologi i børnenes sunde madvaner, afsættes der 6 mio. kr. årligt i 2024-2033 til brug for investeringer i produktionskøkkener. Det gør det muligt at etablere 16 produktionskøkkener. Der er i forvejen produktionskøkkener på 6 skoler. Med yderligere 16 produktionskøkkener bliver det muligt at tilbyde forældrebetalte måltider på alle skoler, dagtilbud og klubber i Aarhus Kommune. Nabskoler vil dele produktionskøkken to og to svarende til de administrative fællesskaber. Ved placering af køkkener på skolerne tages der hensyn til de fysiske rammer på skolerne.

Det vil blive prioriteret at etablere produktionskøkkener i de udsatte boligområder først. Skolens rammer er vigtige for at skabe sunde vaner fra barndommen, og et vigtigt element i at skabe mere lighed i sundhed kan være at øge indtaget af sund mad blandt børn. En evaluering af effekter af skolemadsordning har vist, at uddannelsesniveaueet blandt forældrene kan have betydning for andelen af børn med overvægt og andelen af børn med mere insulin og fedt i blodet. For at bidrage til at fremme mere lighed i sundhed, skal der derfor tages hensyn til elevernes sociale sammensætning, når de 16 produktionskøkkener konkret skal placeres.

DAGTILBUD

Udbygning af dagtilbudskapacitet

For at Aarhus Kommune også i fremadrettede år kan overholde pasningsgarantien på dagtilbudsområdet afsættes årligt 65 mio. kr. i 2024-2033 svarende til ca. 45 nye 4-gruppers institutioner over den 10-årige periode. I 2024 afsættes yderligere 35 mio. kr. til de forventede ekstra 10 dagtilbudsgrupper, der bliver behov for som følge af senere børnehavestart.

Udefaciliteter (erfaringer fra corona)

Corona-krisen har øget behovet for gode udendørsfaciliteter, som gør det attraktivt for både børn og voksne at tilbringe mange timer udenfor. Dette kalder på nytænkning og optimering af indretningen på Børn og Unges legepladser, dagtilbud, skoler SFO'er og klubber, og samtidig bør børn, der kræver særlige hensyn, tilgodeses. Krisen har desuden understreget betydningen af gode toilet- og hygiejneforhold i tilknytning til udefaciliteterne.

På denne baggrund afsættes årligt 3 mio. kr. i 2024-2033 til nytænkning og indretning af Børn og Unges udendørsfaciliteter, så det bliver attraktivt at opholde sig på dem i længere perioder. Midlerne afsættes allerede fra 2022, og de fremrykkes således med 2 år.

ÆLDRE OG SUNDHED

Plejeboliger

Aarhus vokser og der bliver flere ældre. Derfor skal der bygges flere plejeboliger de kommende år. Sundhed og Omsorg har fremlagt resultaterne fra en analyse af plejeboligbehovet, der viser behovet for plejeboliger i et scenarie, hvor der ikke længere er sund aldring og ét, hvor den sunde aldring fortsætter som hidtil. Analysen blev udarbejdet i samarbejde med Borgmesterens Afdeling. Uden sund aldring forventes der behov for 753 plejeboliger og med sund aldring forventes der behov for 528 plejeboliger frem mod 2033. Byrådet har allerede ved Budget 2020 anvist finansiering til flere plejeboliger via salg af ældreboliger. I scenariet med

sund aldring er behovet dermed dækket frem til 2026. Der afsættes herefter midler til en fortsat udbygning frem til 2033 i scenariet med sund aldring. Såfremt det måtte vise sig, at behovet for plejeboliger bliver større end det, der ligger i scenariet med sund aldring, vil der kunne tilføres flere midler fra anlægsbufferen eller fra de årlige budgetforhandlinger.

Der afsættes således i alt 176 mio. kr. i årene 2026 til 2033 til plejeboliger og de tilhørende servicearealer.

Samlingssal på Plejehjemmet Hedevej

Plejeboligerne på Hedevej har i dag ikke nogen samlingssal. Det betyder, at det ikke er muligt at samle beboerne til fælles aktiviteter, spisning og fester. Det er heller ikke muligt at holde aktiviteter, hvor pårørende bliver inviteret til at deltage sammen med deres familie eller give mulighed for at beboere kan fejre fødselsdage og mærkedage. Manglen på samlingslokaler begrænser samtidig mulighederne for samspil med det omgivende samfund og mulighederne for at lave gode aktiviteter på tværs af generationerne. Der afsættes derfor 9 mio. kr. til etablering af 350 m² samlingslokale ved plejehjemmet på Hedevej.

Når der bygges nye samlingslokaler, bliver de samtidig bygget til flere formål, så det også giver mulighed for at kunne bruges fleksibelt til fx træning, samling, temarum m.v. Gode faciliteter i lokalsamfundet er en vigtig ramme om at skabe et lokalt fællesskab, og der er frivillige kræfter omkring Hedevej, der har ønske om indgå i fælles aktiviteter med og omkring beboerne, hvis der er faciliteter til rådighed.

Saxild Strand

Det er hidtil ikke lykkedes at pege på en bæredygtig konstruktion for Saxild Strand inden for den afsatte økonomiske ramme. Det er derfor tid til at afsøge nye veje. Sundhed og Omsorg anmodes om at undersøge mulighederne for – i samarbejde med Odder Kommune - at skabe attraktive muligheder af salg og udvikling af ejendommen med henblik på et bredere grundlag for videreførelse af aktiviteter på stedet. I denne sammenhæng vil det fortsat være et ønske, at Aarhus Kommune kan bevare muligheden for at leje pladser på stedet til fortsat at kunne tilbyde ophold med samme formål som i dag.

Forligspartierne forudsætter, at Sundhed og Omsorg i samarbejde med Arealudvikling / Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling afdækker muligheder og gennemfører processen. Såfremt det ikke inden medio 2021 lykkes at sikre en bæredygtig konstruktion udbydes ejendommen til salg på almindelige markedsvilkår.

SOCIALOMRÅDET

Boliger samt lærings- og beskæftigelsestilbud

Aarhus skal være en by, der rummer alle, og hvor de fysiske rammer dermed også skal medvirke til at støtte borgerne i at kunne leve det liv de ønsker og kunne deltage i samfundet og fællesskabet. Med udgangspunkt i den forventede befolkningsudvikling er der derfor behov for at etablere nye boliger, døgnpladser og lærings- og beskæftigelsespladser til samtlige målgrupper på socialområdet for at understøtte, at Aarhus Kommune også fremadrettet kan tilbyde interne Aarhus tilbud i samme omfang som hidtil.

I udmøntningen af projekterne skal der være fokus på såvel at høste mulige stordriftsfordele som at sikre de socialfaglige hensyn. Rent driftsøkonomisk er den optimale botilbudsstørrelse på 21-40 pladser. Baggrunden er behov for volumen for at drive et tilbud økonomisk og fagligt mest effektivt, bl.a. i forhold til vagtplanlægning, faglig sparring, håndtering af sygefravær mv. Som udgangspunkt vil projekterne vedrørende botilbud

derfor blive udmøntet i tilbud med minimum 21 pladser. Hvor det er muligt ud fra socialfaglige hensyn forudsættes det, at projekter, der er mindre end 21 pladser, bliver bygget i tilknytning til eksisterende tilbud eller i nærheden af eksisterende tilbud, så mulige stordriftsfordele kan høstes, hvilket også er den praksis, som afdelingen anvender i dag. Der kan i meget særlige tilfælde være tale om, at socialfaglige hensyn til målgruppen tilsiger, at der hverken bygges i et samlet byggeri med 21 pladser eller sker sambygning med eksisterende tilbud. Her kan afdelingen indstille til Byrådet, at der undtagelsesvis bygges mindre samtidig med, at der redegøres for de drifts- og anlægsøkonomiske konsekvenser heraf.

På voksenområdet – handicap-, udsatte- og psykiatriområdet – etableres boliger som udgangspunkt som almene boliger, hvis borgeren har varigt behov. Dette udgangspunkt hænger sammen med tanken om, at boligen skal støtte op om borgerens ret til at leve et selvstændigt liv og retten til at have samme muligheder som andre. Der vil dog også fremadrettet være et behov for etablering af botilbudspladser opført efter serviceloven til borgere med et stort støttebehov, bl.a. som alternativ til at købe denne pladstype i andre kommuner.

Der afsættes i alt 242,7 mio. kr. i 2024-2026 til nye tilbud på det specialiserede socialområde. Nedenfor fremgår det, hvordan midlerne fordeler sig på de enkelte områder. Som det også fremgår nedenfor, etableres der på voksenområdet boliger til forskellige målgrupper og under flere forskellige lovgivningsmæssige rammer. I alt etableres 148 boliger efter almenboligloven, 35 efter servicelovens §§107-108, 48 øvrige boliger og 24 døgnpladser til børn og unge. I den løbende udmøntning af anlægsplanen kan der ske ændringer i pladssammensætningen. Dog skal antallet af pladser i alt fastholdes af hensyn til pladsgarantien og ventelisten på området. I det omfang der konverteres fra anlægsøkonomisk dyrere tilbud til billigere tilbud, vil der herudover skulle ske en omregning af pladsubbygningen, hvorved udbygningen i antallet af pladser kan forøges.

Voksenhandicap

Der afsættes i alt 46 mio. kr. til at opføre i alt 111 almene boliger til målgruppen. Herunder understøttes også muligheden for at flere unge med handicap kan profitere af at bo i "ungdomsbolig". Gennem samarbejde med boligforeningerne er det muligt at indtænke ungdomsboliger til unge med særlige behov i forbindelse med boligforeningernes opførelse af almene ungdomsboliger i Aarhus Kommune.

Der afsættes desuden 36 mio. kr. til at opføre 21 botilbudspladser efter serviceloven (§107/§108).

Socialpsykiatri og udsatte voksne

Der afsættes i alt 14 mio. kr. til at opføre i alt 37 boliger. Boligerne forudsættes opført som bofællesskaber efter almenboliglovgivningen. For at understøtte arbejdet med tidlig indsats i forhold til målgruppen af borgere på området vurderes det, at flere unge med psykiske og/eller sociale problemstillinger vil kunne profitere af at bo i en "ungdomsbolig", hvilket også kan prioriteres herunder.

Der afsættes desuden 24 mio. kr. til at opføre 14 boformspladser efter serviceloven (§§107/108). Derudover afsættes der 20 mio. kr. til etablering af 48 skæve boliger, inklusive grundkøb, for at imødekomme behovet for boliger for den gruppe af borgere, der har svært ved at passe ind i et almindeligt boligmiljø.

Familier, børn og unge

Området dækker både udsatte børn og unge samt børn med handicap. Der afsættes i alt 27 mio. kr. til opførelse af 24 nye døgnpladser til målgruppen.

Lærings- og beskæftigelsestilbud

Derudover afsættes der i alt 76 mio. kr. til at etablere 160 lærings- og beskæftigelsestilbud, der enten opføres i tilknytning til ovennævnte nye boliger eller i eksisterende tilbud.

Flere af de nære tilbud på socialområdet

På området for sociale tilbud bor mange Aarhusborgere uden for kommunen. Af hensyn til mulighederne for at drive højt specialiserede faglige tilbud, kan ikke alle borgere i målgruppen tilbydes tilbud i Aarhus, men forligspartierne ønsker, at styrke mulighederne for at tilbyde borgerne tilbud tættere på deres lokalområde og pårørende i Aarhus. Dermed sikres bedre forhold for borgerne og de pårørende.

Boligløftet til gavn for borgerne kan ske ved en tidlig realisering af de anlæg, der finansieres i den 10-årige investeringsplan. På længere sigt kan boligløftet styrkes yderligere ved at finansiere nye anlæg udover, hvad der fremgår af den 10-årige investeringsplan. Det kan dog også konstateres, at allerede finansierede boliger på Sociale forhold og Beskæftigelses område ikke anlægges i samme tempo som forudsat ved Byrådets finansieringsbeslutninger, hvilket tyder på, at det ikke er nok at beslutte fremrykningen.

Forligspartierne er på den baggrund enige om at placere anlægsinvesteringerne på Sociale forhold og Beskæftigelses område til færdiggørelse i 2026. Dermed vil boligløftet sikre, at antallet af nære boliger stiger fra 69 % i 2023 til 75 % i 2026 på området for voksne borgere med handicap. Derudover anmoder forligspartierne Sociale forhold og Beskæftigelse om en tæt opfølgning på allerede finansierede anlæg ved hvert års regnskabsafslutning. Opfølgningen skal vise fremdriften på de enkelte anlægsbeslutninger ift. forudsætninger om antal nære pladser og tidsmæssig realisering og eventuelle tiltag der anvendes for at komme hurtigere i mål med boligløfte og flere nære pladser. Opfølgningen kobles med en redegørelse for udviklingen i antal og andel af nære pladser fra 2014 (det første år i indeværende 10-årige investeringsplan) til i dag samt en prognose for antal og andel af nære pladser frem til 2024 med igangværende og planlagte byggerier. Analysen skal redegøre for udviklingen i form af pladsudvidelser, pladsnedlæggelser, køb udenfor kommunen samt brugen af mindre indgribende pladser i lokalområdet og lignende. Endvidere skal analysen og prognosen redegøre for den historiske og prognosticerede boligtilvækst fra budgetmodeller og midler tilført i budgetforligene.

Hvis opfølgning og redegørelser samlet set dokumenterer, at implementering af anlægstiltagene medfører realisering af boligløftet og en højere andel af nære pladser til glæde for borgere og pårørende, så kan Borgmesterens Afdeling og Sociale forhold og Beskæftigelse foreslå yderligere finansiering på den baggrund.

KULTUR, FRITID OG IDRÆT

Idrætsanlæg

Aarhus er en by i rivende udvikling med stadig flere borgere. Det stiller krav til byudviklingen og øger behovet for udviklingen af stærke, socialt bæredygtige lokalsamfund med plads til det gode fritidsliv for byens borgere – med plads til mennesker.

Idrætsfaciliteter er en vigtig ramme om det gode fritidsliv i Aarhus. Som ramme for det aktive og engagerede forenings- og fritidsliv, og som centrale samlings- og mødesteder for byens borgere, udgør idrætsfaciliteterne en del af grundlaget for borgernes fysiske og mentale sundhed.

At bevare (og løfte) fritids- og idrætsområdet for alle borgere i Aarhus kræver derfor en indsats på mange områder - både i traditionelle idrætsfaciliteter, outdoorfaciliteter og specialfaciliteter. Det er nødvendigt, at der sker en løbende udbygning af både traditionelle idrætshaller, svømmehaller, boldbaner, outdoorfaciliteter og specialfaciliteter i takt med, at byen vokser og fortættes.

Der afsættes på den baggrund 27 mio. kr. årligt i perioden 2024-2033 til idrætsanlæg inklusive eventuelle grundopkøb. Denne ramme dækker også den løbende udbygning af nye faciliteter i nye byudviklingsområder som Lisbjerg og Nye i det omfang det ikke finansieres særskilt i anlægsplanen. Herudover afsættes en pulje på 25 mio. kr. til medfinansiering af grundkøb. Samtidig forøges MKBs lånegarantiramme til 30 mio. kr. årligt fra og med 2023. På den måde kan man fortsætte en praksis, hvor foreningerne bidrager med væsentlig medfinansieringen af nye faciliteter.

Strategi for udmøntning af midlerne vil blive fastlagt af forligspartierne i forbindelse med den kommende Sports- og fritidspolitik 2022-2025, som vil blive forelagt Byrådet i 2021. Strategien skal sikre, at midlerne udmøntes efter objektive kriterier og samtidig understøtter, at der i hele kommunen er adgang til gode og alsidige idrætsfaciliteter, herunder outdoorfaciliteter.

De forslag, der er kommet fra borgerne, skal inddrages i prioriteringen af puljen, når den skal fordeles til konkrete projekter. Desuden skal erfaringerne med det store potentiale, der ligger i det lokale engagement drages med ind i udviklingen af fremtidige projekter.

Forenings- og fritidsfaciliteter

Aarhus Kommune er kendetegnet ved et stærkt foreningsliv, som på tværs af kommunens byer og lokalsamfund skaber værdifulde fællesskaber. Borgere i alle aldersgrupper og særligt børn og unge oplever gennem det lokale foreningsliv at blive taget imod i et inkluderende fællesskab, hvilket skaber grundlaget for et godt liv.

Netop gennem foreningslivet stiftes bekendtskab med idebaserede aktiviteter, folkeoplysning og ikke mindst almen dannelse. Denne opgave bliver løftet på tværs af foreninger fra studenter- og mellemfolkelige foreninger, til rollespillere og spejdere. Det er derfor vigtigt, at der også fremadrettet tilbydes attraktive faciliteter til disse foreninger.

Der afsættes i den forbindelse 7 mio. kr. årligt i perioden 2024-2033 til kommunal medfinansiering af anlægsprojekter på forenings- og fritidsområdet, der ikke omhandler idrætsanlæg.

De forslag, der er kommet fra borgerne, skal inddrages i prioriteringen af puljen, når den skal fordeles til konkrete projekter. Desuden skal erfaringerne med det store potentiale, der ligger i det lokale engagement drages med ind i udviklingen af fremtidige projekter.

Musikhusparken

ARoS' Next Level projektet realiseres i løbet af de kommende år. I den forbindelse skal der i samarbejde mellem Musikhuset, ARoS, og de omkringliggende kulturinstitutioner skabes en ny bypark i den eksisterende Musikhuspark og området mellem Musikhuset og Aros (Amfiscenen).

Parken skal byde velkommen, inkludere og invitere til nye fællesskaber og være et åndehul for byens borgere og gæster. Samtidig vil parken være et kulturelt kraftcenter omkring ARoS, Musikhuset, Aarhus Symfoniorkester, Den Jyske Opera, Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus Musikskole, Aarhus Festuge, Bora Bora, Brobjergskolen, og Godsbanen. I den tekniske løsning af parkens funktionalitet vil det bestræbes at gøre den så miljøvenlig som muligt – herunder kræve mindst mulig parkpleje.

Det er forventningen, at der kan rejses væsentlig fondsfinansiering til projektet. For at skabe et grundlag for det videre fondsarbejde foreslås det, at der reserveres 10 mio. kr. i 2024 til kommunal medfinansiering. Heraf anvendes de 1 mio. kr. til igangsættelse af den videre planlægning og fundraising. På den baggrund vil kommunen have et robust grundlag for at søge økonomisk engagement hos fonde og andre samarbejdspartnere.

En bæredygtig indsats for IT-udstyr og inventar

Bibliotekerne i Aarhus, både Dokk1 og lokalbibliotekerne, er efterspurgt af børn og familier, unge og voksne i alle aldersgrupper og bruges flittigt at både dagtilbud, skoler, studerende og andre målgrupper. Efterspørgslen, særligt på Dokk1, har overrasket positivt, men har også øget graden af slitage på inventar, møbler, installationer og brugerrettet it-udstyr mere end forventet. Dokk1 er netop fyldt fem år og den intensive brug af inventaret viser sig nu, hvor behovet for genetablering, vedligehold og livsforlængelse af brugerrettet inventar og it-udstyr viser sig at være stigende. Bygningen kan ikke inden for nuværende ramme i tilstrækkelig grad sikre en fastholdelse af den nuværende mængde og standard af inventar, med nedslidning og færre opholdsmøbler til følge. Dermed er der risiko for at bygningen bliver et mindre attraktivt sted at besøge og opholde sig.

Lokalbibliotekerne, også kaldet medborgercentre, står ligeledes overfor udfordringen om slidt brugerrettet it-udstyr og inventar, som følge af den stigende efterspørgsel.

Ved at følge principperne i Aarhus Kommunes bæredygtige møbelstrategi og ved at satse på reparationer, ompolstring og livsforlængelse af inventar og it-udstyr, er det muligt at reducere de samlede økonomiske omkostninger. Det vil samtidig også mindske forbruget af de globale råstofressourcer samt udledning af CO₂.

Forligspartierne er enige om, at der årligt i perioden 2024-2033 afsættes 5 mio. kr. til øget vedligeholdelse, livsforlængelse og investeringer i inventar og it-udstyr målrettet børn og deres familier samt unge på Dokk1 og til en opgradering af lokalbibliotekernes inventar og it-udstyr.

Bådebroer i Fiskeri-, Træskibs- og Lystbådehavnen

Fiskeri-, Træskibs og Lystbådehavnen drives af Aarhus Kommune, Sport & Fritid. I henhold til en byrådsbeslutning skal økonomien hvile i sig selv, således at indtægter fra udlejning af bådpladser og enkelte erhvervsarealer på havnen skal betale udgifterne til drift og vedligeholdelse af havnen.

Ca. halvdelen af havnens bådebroer er gamle, og af sikkerhedsmæssige årsager er en udskiftning af nogle af broerne en hastesag. I alt forventes en anlægsudgift på 15 mio. kr. Forligspartierne er enige om, at der i 2024 afsættes 7 mio. kr. til udskiftning af broerne. De resterende 8 mio. kr. driftsfinansieres af Kultur og Borgerservice, efter de gældende principper herfor, og vil blive finansieret af brugerne. Forligspartierne er ydermere enige om, at det afsatte beløb i 2024 kan fremrykkes, således at de nedslidte bådebroer kan udskiftes hurtigst muligt.

Magasinplads til Aarhus Stadsarkiv // Fællesmagasin for kulturinstitutioner i Aarhus

Aarhus Stadsarkiv indsamler både arkiver fra private donatorer såsom virksomheder, foreninger, enkeltpersoner og fra Aarhus Kommune. Stadsarkivet har privatarkiver fra bl.a. flere aarhusianske borgmestre, Århus Stiftstidende, Salling Group og AGF. Stadsarkivet nuværende magasin har en kapacitet på ca. 8.000 hyldemeter, og her er mindre end 600 hyldemeter friplads tilbage. Behovet for udvidelse af magasinplads forøges i takt med et stigende antal lovpligtige kommunale arkiver fra kommunens forvaltninger og institutioner. Samtidig mindskes den kommunale kapacitet, dels fordi der oftest ikke etableres magasinfaciliteter i nybygninger og i eksisterende bygninger inddrages disse ofte til andre formål. Stadsarkivet har behov for 2.500 m².

Derudover har Den Gamle By taget initiativ til planerne om at opføre en moderne magasinbygning. Aarhus Stadsarkiv er sammen med Aarhus-museer, Kunstkonserveringen og Randers Kunstmuseum gået sammen i et fælles forsøg på at skabe de bedst mulige rammer for en fremtidssikring af de unikke kultursamlinger. Formålet er at opføre en magasinbygning, der med den mest moderne teknologi kan tage vare på konservering, affugtning, afgiftning, pakning, registrering og opbevaring af bevaringsværdige museumsgenstande og arkivalier. Etableringen af et fællesmagasin med optimerede bevarings- og adgangsforhold samt fælles faciliteter vil kunne give stordriftsfordele og en helhedstænkning, der vil gavne både kulturinstitutionerne og kommunen. Fællesmagasinet er projekteret til ca. 13.000 m² svarende til en samlet udgift på ca. 220 mio. kr.

Forligspartierne er enige om at støtte Aarhus Stadsarkiv med 15 mio. kr. i 2024 til udvidelse af magasinplads. Beløbet kan, sammen med en konvertering af magasinets nuværende husleje til en værdi af 20 mio. kr., indgå som delfinansiering af fællesarkivet under forudsætning af at Stadsarkivet får den nødvendige plads. Den Gamle By og de øvrige deltagende kulturinstitutioner skal herudover selv bidrage med egenfinansiering, og en gennemførelse af projektet er fortsat afhængigt af hjemtagelse af betydelige fondsmidler. Hvis det inden udgangen af 2023 ikke er lykkedes at rejse finansiering til det samlede projekt for et fællesmagasin foreslås det at arbejde videre med etableringen af et selvstændigt magasin til Aarhus Stadsarkiv.

Nyt Nature & Science Museum

Naturhistorisk Museum har en vision om at etablere et inviterende og ikonisk Nature & Science Museum - eventuelt i den nuværende Navitas bygning. Museet skal være et internationalt anerkendt forsamlingshus for biodiversitet, grøn omstilling og bæredygtig udvikling med mennesker og natur i centrum. Der er generelt en øget interesse for destinationer der formidler emner som klima, verdensmål og natur. Museet forventer at kunne tiltrække 400.000 besøgende om året. Et nyt Nature & Science Museum vil udvide Aarhus' i forvejen markante internationale profil på museumsområdet og tilføje endnu en attraktion til Aarhus for borgere, turister og erhvervsliv og styrke og udvikle Aarhus som en europæisk by med en stærk kulturel identitet og bidrage til byens turismeøkonomi.

En realisering af et nyt Nature & Science Museum vil kræve bidrag fra eksterne aktører som landets største fonde og derudover bidrag fra Aarhus Universitet samt støtte fra Aarhus Kommune. Samtidig vil et nyt museum kræve en markant forøgelse af det samlede offentlige driftstilskud til museet.

Aarhus Kommune bakker aktivt op om visionen om et nyt Nature & Science Museum på Aarhus Ø, og der afsættes en ramme på 50 mio. kr. i 2026 til etablering af nyt Nature & Science Museum. Afhængig af om et nyt museum etableres efter en ejer- eller lejermodel, kan den afsætte ramme eventuelt konverteres til et årligt huslejetilskud. Udmøntning af rammen er betinget af en realistisk plan for finansiering af projektet. Samtidig er en fremtidig drift i balance en væsentlig forudsætning for realiseringen af projektet og udmøntningen af rammen.

ALMENE FAMILIEBOLIGER

Aarhus Kommune har gennem en årrække arbejdet med en grundkvote til almene boliger. Denne kvote indgår i det aktuelle budgetforslag. Kvoten har historisk bestået af en blanding af ungdomsboliger og familieboliger. Med budget 2020 valgte Byrådet at fokusere det almene byggeri på familieboliger, da der er et stort antal ungdomsboliger under opførelse. Omregnes grundkvoten til familieboliger svarer denne til 328 boliger om året. I den seneste boligprognose for Aarhus Kommune forventes der opført 2135 mellemstore og store familieboliger i kommunen per år (2025-2030). For at fastholde den almene boligsektors andel af familieboligerne skal der cirka opføres 25% mellemstore og store familieboliger. Dette svarer til 533 boliger om året.

For at muliggøre dette løftes kvoten til almene familieboliger med 42 mio. kr. eller 205 boliger om året. Dette vil muliggøre byggeri af 533 almene familieboliger årligt ved en indskudsprocent på 10%.

På området for små boliger er der også et byggeri af almene boliger. Dels i form af de igangværende ungdomsboligbyggerier, dels i regi af MSB og MSO. Ud over de 533 familieboliger bygges der også erstatningsboliger i medfør af aftalen om udsatte bydele. Der ændres således ikke på denne del af det almene byggeri.

KLIMA OG BÆREDYGTIGHED

Klimastrategi / klimaplaner

Klimastrategi 2030 sætter en retning for Aarhus Kommunes engagement i den grønne omstilling af samfundet, mens Klimahandlingsplan 2021-2024 er den forestående, ambitiøse plan, der konkretiserer de enkelte handlinger, der er nødvendige forudsætninger for at nå i mål med de bindende klimamål for Aarhus Kommune. Klimahandlingsplanen udgør den samlede ramme for omstillingen, og håndterer de mange komplekse sammenhænge, som spænder sig over de seks spor: Energi, Mobilitet og Transport, Byggeri og Anlæg, Industri og Landbrug, "Aarhus Omstiller" samt "Klimavenlig Arbejdsplads".

Der afsættes en reserve til Klimaplan-arbejdet på i alt 260 mio. kr. fordelt med 30 mio. kr. årligt i perioden 2024-2029, samt 20 mio. kr. årligt i perioden 2030-2033. Midlerne reserveres, så de kan prioriteres indenfor de seks spor og afholdes indenfor de konkrete klimahandlingsplaner, der forventes udarbejdet for henholdsvis perioderne 2021-2024, 2025-2028 samt 2029-2032.

På linje med den årlige afrapportering til Byrådet af projekter finansieret under Klimafonden, afrapporteres også de enkelte projekter under Klimahandlingsplanen.

Pulje til nedbringelse af CO₂ i anlægsprojekter

I det fremsendte udkast til klimastrategi indgår en målsætning om at nedbringe klimaaftrykket fra kommunalt byggeri med 70% i 2030 set i forhold til 1990. Det er en ambitiøs målsætning, der kræver et stærkt og målrettet samarbejde med lovgivere og med producenter og entreprenører på byggeområdet. Det er vurderingen, at en ekstra satsning på klimavenligt byggeri er dyrere end almindeligt byggeri, men at udgifterne dertil vil variere mellem projekterne og hen over årene. Der afsættes derfor en klimapulje til byggerier og andre anlægsprojekter på i alt 319 mio. kr. i perioden 2024-2033.

Klimapuljen er afsat, så det svarer til 5% af de samlede afsatte bygge- og anlægsbeløb. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at foretage et skøn for disse merudgifter ved konkrete projekter, der ligger mellem 4 og 14 år ude i fremtiden. Merudgifterne for en given CO₂-reduktion må som udgangspunkt antages at blive størst i de første år, da markedet over de kommende år må forventes at tilpasse sig de skærpede krav. I modsat retning trækker det, at kravene til CO₂-reduktion forventes øget fra år til år.

Direktørgruppen skal sammen med den tværgående bygningskoordineringsgruppe forberede en indstilling til byrådet, der indeholder principper for, hvordan klimapuljen kan udmøntes til de enkelte projekter.

Rammerne omkring den grønne omstilling fastlægges i høj grad af lovændringer. Der er pt. et usikkert grundlag at måle CO₂-udledningen på bygningsområdet på, idet der bl.a. mangler benchmarks samt krav- og produktspecifikationer på byggematerialer. Det er derfor centralt at påvirke lovgiverne i en retning, der i praksis gør det muligt at reducere byggeriets klimaaftryk betragteligt. Derfor har Aarhus Kommune indgået et samarbejde med regeringens klimapartnerskab for bygge- og anlægssektoren, hvor både lovgivere og markedet er repræsenteret. På den måde vil der kunne sikres den bedst mulige koordination med fremtidige statslige krav, produktspecifikationer og målemetoder. Som led i samarbejdet vil Aarhus Kommune frem mod 2024 afprøve forskellige løsninger på klimavenlige materialer og byggemetoder i en række forskellige kommunale byggeprojekter, som kan indgå i klimapartnerskabets arbejde. Erfaringen fra de tre demonstrationsprojekter skal ligeledes anvendes som grundlag for fremtidens klimavenlige byggeri i Aarhus Kommune.

Klimatilpasning

Mere vand i fremtiden er en udfordring både for Aarhus og for resten af Danmark, og konsekvenserne af klimaændringerne opleves allerede nu. I Aarhus Kommune er der gode erfaringer med at anlægge engsøer ved Aarhus Å og Egåen. Engsøerne og de åbne engarealer har vist sig at være en effektiv sikring af byen mod oversvømmelse. Samtidigt er der dog også brug for at arbejde med at få bedre plads til vandet inde i byen. Der afsættes en pulje på i alt 80 mio. kroner, fordelt med 8 mio. kroner årligt. Puljen anvendes både til projekter i å-dalene med engsøer og opkøb af engarealer, men også til initiativer i byerne med kloakseparering og regnvandsbassiner. Det er et ønske, at projekterne også tilgodeser forbedringer i adgangen til grønne områder og grønne oaser i byen. I takt med at midlerne omsættes til konkrete projekter kan der være brug for at finde finansiering til driftsudgifter. Af puljen afsættes 6 mio. kr. til projektstøtteenheden til sikring af ekstern finansiering.

Stigende vandmængder fra skybrud og oversvømmelser fra havet, vandløb og søer i fremtiden indebærer en risiko for vejnettet. Vejenes stabilitet og levetid kan blive reduceret både af regnvand, overfladevand og af

grundvandsstigninger. Til klimatilpasning af vejnettet afsættes en pulje på i alt 40 mio. kroner, fordelt med 4 mio. kroner om året. Indenfor puljen prioriteres midler både til at videreføre det eksisterende arbejde med at sikre de såkaldte "bluespots", hvor der er særlig risiko for oversvømmelser, og til mere generelle tilpasninger af vejnettet og forsinkelser af i regnvandsafledningen.

For begge de ovenstående puljer til klimatilpasning gælder det, at de alene dækker Aarhus Kommunes andel af omkostningen. I de enkelte projekter vil der være gode muligheder for at aftale en delt finansiering, hvor Aarhus Vand A/S står for en stor del af investeringen. Det afhænger af de konkrete projekter, hvor stor en medfinansiering, Aarhus Vand A/S vil kunne bidrage med, og Aarhus Kommune kan ikke pålægge Aarhus Vand A/S en konkret medfinansiering. Derimod skal medfinansiering aftales på forhånd i det enkelte projekt, og dette forudsættes at ske inden byrådet giver bevilling til projektet. Forligspartierne ønsker fortsat at benytte mulighederne for at øge medfinansiering til klimatilpasning i de kommende år, herunder at søge at udnytte eventuelle regelændringer, så vandselskaber fremover i nogle tilfælde kan finansiere klimatilpasning 100%.

Miljø og biodiversitet / grøn by

Aarhus er en grøn by med tætte forbindelser til skov og strand. Dette er meget værdifuldt både rekreativt og miljømæssigt, og de mange borgerforslag om fremtidens byrum og bygninger vidner om, at den grønne by også er noget, der skal prioriteres fremadrettet. Der afsættes en pulje på 100 mio. kr. i alt i perioden til initiativer, der kan sikre større biodiversitet, mere bynatur og flere træer i byen, en grønnere by med gode rekreative områder og forbedret adgang til skov og strand. Projekterne kan med fordel etableres i samarbejde med private eller organisationer, som f.eks. ønsker at medvirke til skovrejsning, i forbindelse med byudviklingsprojekter eller i synergiprojekter sammen med Aarhus Vand eller andre med interesser i området. Der er tale om investeringer, som samtidigt kræver vedligeholdelse svarende til 10 – 20 % af anlægsudgiften. Der skal findes finansiering til driften i forbindelse med udmøntningen.

INFRASTRUKTUR

I takt med at Aarhus vokser og udvikler sig er der brug for investeringer for at fastholde og yderligere udbygge en god infrastruktur. Det gælder både ny infrastruktur til nye byområder og udbygning og modernisering af den eksisterende infrastruktur. Aarhus skal fortsat være en trafikalt velfungerende og attraktiv by.

For at imødegå trængselsproblemer, luftforurening og CO₂-udledning skal der sættes på, at kollektiv trafik kan stå for en stadigt stigende andel af persontransporten i byen.

Fremtidens højklassede kollektive trafik

En afgørende forudsætning for at styrke den kollektive trafiks konkurrencedygtighed er en kraftig udbygning af den højklassede kollektive trafik i Aarhus. De mest oplagte strækninger går til Brabrand, Hinnerup, Aarhus Ø og langs Ringvejen, og forligspartierne er derfor enige om, at disse besluttes realiseret, på det principielle niveau, nu.

Beslutning fra Budget 2016 om at afsætte 39 mio. kr. årligt til Letbanens etape 2 videreføres i investeringsplanen. Generelt forudsættes medfinansiering fra Staten på 45 %.

BRT-spor vil sikre bedre fremkommelighed for den kollektive trafik på Ringvejen og dermed en hurtigere og mere stabil busdrift, særligt i spidsbelastningsperioderne. Den samtidige udvidelse af Ringvejen gør derudover, at prioriteringen af den kollektive trafik sker med fastholdelse af mulighederne for andre transportformer på strækningen. Den kommunale finansiering er på i alt 292 mio. kr. og fordeles mellem rammen til kollektiv trafik (150 mio. kr.), rammen til veje (70 mio. kr.) og det øvrige råderum på anlægsområdet (72 mio. kr.). Forligspartierne er enige om at igangsætte VVM-undersøgelsen med det samme med henblik på at fremskynde projektets opstart. Teknik og Miljø udarbejder fremskyndelsesscenerier til beslutning i forligskredsen snarest mulig.

Forligspartierne ønsker i det videre anlægsarbejde en undersøgelse af, hvordan der sikres reducerede barriereeffekter for bløde trafikanter mellem Brabrand og Åbyhøj, så udvidelsen ikke sker på bekostning af bevægelsesmuligheder på tværs, trafikikkerhed og den lokale sammenhængskraft.

Samlet afsættes 682 mio. kr. Beløbet er baseret på anlægsestimater for Letbanens etape 2 og udvidelse af Ringvejen, inklusiv BRT. I det videre arbejde skal der dog arbejdes nærmere med de konkrete løsninger, herunder væsentligst fastlæggelsen af en strategi for sammensætningen af den kollektive trafik i lyset af den voksende by, klimamålsætninger, den teknologiske udvikling mv.

Strategiens betydning for udviklingen i Aarhus kan ikke understreges nok. Samtidig betyder den udfordrede driftsøkonomi i den kollektive trafik, at en række vigtige beslutninger skal tages over de kommende år. På den baggrund lægger forligspartierne stor vægt på, at der kommer et skarpt og tværgående organisatorisk set-up på området, der kan styrke Byrådets evne til at træffe de bedste og mest fremtidssikrede beslutninger. Organiseringen skal tage højde for de mange aktører på området og kan indeholde forslag om politisk sammensat styregruppe og tværgående administrative arbejdsgrupper med ansvar for de politiske beslutningsoplæg. Borgmesterens Afdeling vil under inddragelse af Teknik og Miljø fremlægge forslag til organisering senest 1. maj 2021.

Kollektiv trafik i øvrigt

Til øvrige investeringer i den kollektive trafik reserveres et samlet beløb 200 mio. kroner, hvoraf de 190 kommer fra MOVE-fonden til investeringer i kollektiv trafik. Midlerne anvendes bl.a. til at sikre trængselsfrie forbindelser, som effektivt og hurtigt kan bringe passagerne på tværs af byen.

Målrættede investeringer i busprioritering er en forudsætning for, at det kollektive trafiktilbud er attraktivt. Desuden er det med til at sikre driftsøkonomiske besparelser i den kollektive trafik, og dermed bidrage til at sikre en langsigtet balance i driftsbudgettet til kollektiv trafik.

Udbygning af den vejrmæssige infrastruktur

Da Aarhus løbende vokser og ændrer sig, er der behov for investeringer for at opretholde og udbygge en stærk vejrmæssig infrastruktur, så Aarhus fortsat kan være en trafikalt velfungerende by.

Af denne grund afsættes en pulje på 250 mio. kroner til investeringer i det kommunale vejnet over den 10-årige investeringsperiode. Midlerne er tiltænkt forbedring af fremkommeligheden på og funktionaliteten af de aarhusianske veje, herunder også muligheden for forbedrede parkeringsmuligheder i byen. Af puljen prioriteres 50 mio. kr. i 2025 til nødvendige infrastrukturtiltag i Kongelunden.

Etablering af Ny Brendstrupvej

Vejnettet i den nordlige del af Aarhus er belastet, og der er i spidsbelastningsperioderne væsentlige trængselsproblemer for trafikken til og fra Skejby og i den østlige del af Tilst.

Derfor etableres der en ny vejforbindelse, der knytter Viborgvej, Søftenvej og Paludan-Müllers Vej sammen. Der har tidligere været vurderinger af, at vejforbindelsen kan finansieres gennem byggeretter i det nye byudviklingsområde, som vejen gennemløber. En eventuel resterende finansiering af forbindelsen sker med midler fra den generelle pulje til udbygning af vejnettet. Vejforbindelsen vil aflaste trafikken på Randersvej samt delstrækninger af Paludan-Müllers Vej og Ringvejen og dermed imødekomme de trængselsproblemer, der kan forekomme i den nordlige del af Aarhus.

Samtidig åbner etableringen af den nye vejforbindelse op for byudvikling omkring Tilst og Brendstrup på arealerne omkring Marienlystvej. På denne vis imødekommes efterspørgslen efter områder til byudvikling, som Aarhus' betydelige vækst skaber.

Ramper til Aarhus Syd Motorvejen ved Ravnsbjergvej samt udvidelse af Ravnsbjergvej

Viby Torv udgør et trafikalt knudepunkt, hvor trafikken i store perioder overstiger kapaciteten, så forbindelsen udgør en flaskehals på ringvejssystemet. Der er derfor behov for at finde en løsning, der aflaster trafikken på Viby Torv. Til dette formål etableres der ramper til Aarhus Syd Motorvejen ved Ravnsbjergvej. På denne måde skabes der en forbindelse mellem Ringvej Syd og Viby Ringvej, som løber gennem Aarhus Syd Motorvejen, hvormed ringvejstrafikken ledes uden om Viby Torv. Projektet indeholder etablering af motorvejsramperne samt udvidelse af Ormslevvej ved tilslutningen og etablering af signalanlæg.

Desuden udvides Ravnsbjergvej til 4 spor, ligesom krydsene ved Skanderborgvej, Grøndalsvej og Bøgeskov Høvej ombygges. Dermed vil Ravnsbjergvej være i stand til at håndtere den øgede trafik, som ledes over på vejen ved bygning af ramperne.

Forligspartierne er enige om at afsætte 101 mio. kroner i reserve til projektet. Samtidig forudsættes statslig medfinansiering af ramperne til motorvejen på 50 mio. kr. Billiggørelse af projektet ved at bygge det samlet vil også kunne medvirke til realisering.

Investering i cykling og gang

Den fysiske transport gennem cykling og gang er et vigtigt element i bæredygtig persontransport i Aarhus. Derfor er det vigtigt, at rammerne for denne form for transport er så gode som muligt. Borgerinddragelsen gennem borgerforslag i *Mere af Aarhus* viser desuden, at forbedring af forholdene for gående og cyklister har høj prioritet blandt de aarhusianske borgere.

Til forbedring af mulighederne for transport gennem cykling og gang afsættes en pulje på 200 mio. til investeringer i infrastrukturen relateret til denne type transport. Puljen skal udmøntes i projekter, som forbedrer fremkommeligheden gennem cykling og gang i kommunen. Ligeledes vil cykelparkeringsanlæg, herunder i oplandet, kunne finansieres gennem puljen. Den afledte drift i oplandet forudsættes finansieret inden for Teknik og Miljø's decentraliserede rammer.

Mobilitetsplan for Aarhus Midtby

Forligspartierne ønsker at gå videre med realiseringen af mobilitetsplanen, som blev vedtaget i byrådet i 2018. Visionerne for mobiliteten i Midtbyen går i retning af fredeliggørelse af hensyn til gående, forbedrede ruter for cyklister, nedklassificering af Allégaderne, så de ikke længere fungerer som en fordelingsring for biltrafik, general prioritering af den kollektive trafik og etablering af forbedrede omstigningsmuligheder. Til disse formål afsættes en pulje på 30 mio. kroner fordelt med 15 mio. kr. i både 2026 og 2027.

Banegårdskvarteret

Området omkring Hovedbanegården er et mobilitetsmæssigt knudepunkt, hvor tusindvis af mennesker skifter mellem forskellige transportformer. Byrådet har allerede i maj 2020 besluttet et forudsætningsgrundlag for en helhedsplanlægning af Banegårdskvarteret. Forligspartierne er på den baggrund enige om at afsætte en ramme på i alt 40 mio. kroner til realisering af en velfungerende og effektiv trafikafvikling i området og øvrige byudviklingsopgaver, som følger af helhedsplanen. De første 20 mio. kroner afsættes i 2025. De endelige løsninger på selve Rådhuspladsen og på Banegårdspladsen og Rutebilstationen afventer en nærmere afklaring omkring letbanens etape 2 og etableringen af en ny busterminal, og de sidste 20 mio. kroner afsættes derfor i 2030.

Forbedrede omstigningsmuligheder til den kollektive trafik

Det skal være lettere at tilvælge den kollektive trafik i Aarhus. Kombinationsrejseanlæg, hvor bilister kan skifte til bus, letbane eller cykel er et afgørende vigtigt element i at løse det stigende pres på mobiliteten, som opstår i takt med at byen vokser. Forligspartierne er enige om at afsætte 100 mio. kroner fordelt ligeligt i 2024, 2027, 2030 og 2033 til etablering af kombinationsrejseanlæg, som kan være attraktive omstigningsmuligheder fra bil til kollektiv trafik eller cykel.

Trafikcentral og intelligent trafikstyring

Intelligent trafikstyring (ITS) kan være med til at understøtte mobiliteten i midtbyen, idet der at skabes en bedre fremkommelighed for trafikken generelt, og især med fokus på busfremkommelighed, trafikstyring ved akutte hændelser samt fri passage for udrykningskøretøjer. I budgettet for 2020 blev det besluttet at påbegynde investeringerne i teknologiske løsninger ved at afsætte et beløb på i 2022 og 2023 til investeringer i ITS. Forligspartierne er enige om at udvide det allerede afsatte beløb med yderligere 20 mio. kroner i 2024 og 10 mio. kr. i 2025, som afsættes på reserven til brug for opgradering af signalanlæg, indkøb og opstilling af udstyr til trafikregistrering og trafikinformation med videre.

Teknik og Miljø afsøger mulighederne for automatiserede løsninger. Desuden inddrages Østjyllands Brandvæsen og Midttrafik i arbejdet omkring udformning af en trafikcentral. Teknik og Miljø udarbejder forslag til anvendelse af midlerne, herunder et gennemarbejdet bud på et fremadrettet drifts-setup for hele ITS-området.

Sikkert i skole

Tiltag til dæmpning af trafikken ved skoler er afgørende for, at kommunens yngste borgere kan komme til og fra skole på sikker og tryk vis. Sikre skoleveje er vigtige for at sikre, at lokalområderne i Aarhus Kommune også fremadrettet er attraktive for børnefamilier. Ved at sikre, at børn trygt kan færdes til og fra skole, fremmes samtidig mulighederne for brug af miljøvenlige transportformer som gang og cykling frem for korte bilture. Dette vil have en positiv indvirkning på såvel miljøbelastningen som folkesundheden.

Forligspartierne er derfor enige om at afsætte en årlig pulje på i alt 77 mio. kroner i den 10-årige investeringsplan til tiltag med det formål at fremme og etablere bedre vilkår for mere sikker transport til skolerne. Særligt vil der være fokus på projekter, som ikke nødvendigvis indebærer ombygninger af infrastrukturen, men som fremmer sikker transport til skole gennem eksempelvis nudging, gå-busser, kørselsrestriktioner ved skolerne, nye forbindelser eller lignende tiltag. Udvælgelsen af projekter drøftes i forligskredsen på fælles oplæg fra Børn og Unge samt Teknik og Miljø.

VELFÆRD I LOKALOMRÅDER

Tværgående pulje til velfærdstilbud i lokalområder

Til finansiering af lokalcentre, biblioteker, medborgercentre, fritids- og ungdomsklubtilbud, sociale tilbud, til- og ombygninger på skoler eller andre kommunale bygninger til brug for tværgående formål, der ikke er afsat finansiering til andre steder i investeringsplanen, afsættes 300 mio. kr. i perioden. Udgangspunktet for udmøntning af midler fra puljen skal være behovet for fysiske rammer til kernevelværdien – ikke om den ene eller anden sektor har et budgetbeløb at bringe i spil på et bestemt tidspunkt. Det betyder samtidig, at der hvor behovene for fysiske rammer er sammenfaldende på tværs af sektorer, vil muligheden for at deles om bygningsmæssige rammer lettere kunne tænkes ind fra start. Den politiske prioriteringsopgave mellem velfærdstilbud vil stadig være til stede – på tværs af sektorer og lokalområder – men procesmæssigt vil den skulle varetages på en ny måde.

Målet er, at de fysiske rammer for den fremtidige kommunale service i højere grad end det tidligere har været tilfældet bygges sammen for at høste de faglige og økonomiske fordele, der er ved at kunne dele fællesfaciliteter og lade flere forskellige funktioner bo under samme tag. For borgerne vil der også kunne skabes store fordele i forhold til synlighed og tilgængelighed til de kommunale funktioner og faciliteter. Dette vil særligt i nye byudviklingsområder kunne skabe et bedre grundlag for byplanlægning og de offentlige funktioners mulighed for at understøtte udviklingen af den gode by.

Hvis potentialerne ved multifunktionalitet og samlokalisering skal afdækkes og høstes fuldt ud, skal de konkrete anlægsprojekter tænkes multifunktionelt og samlokaliserede fra start. Dette understøttes blandt andet af interessentinddragelsen, hvor det blev fremhævet, at den reelle fælles brug skal være tænkt ind i både bygning og organisering, og at det er vigtigt med et ligeværdigt samarbejde fra start, hvor ingen funktion rangerer over de andre.

Der er tale om en ny måde at arbejde med planlægning og realisering af kommunale byggerier på, men der er også gjort vigtige erfaringer fra blandt andet Generationernes Hus og Psykiatriens Hus. Der skal derfor arbejdes med, hvordan processerne tilrettelægges for at sikre den optimale planlægning, samarbejdet henover anlægsfasen, realisering af fordele mv. Der er samtidig behov for at tilrettelægge en politisk proces omkring anvendelsen af puljen, blandt andet ved at Byrådet får forelagt de konkrete planer for et givent lokalområde, samt at Byrådet løbende orienteres om anvendelsen af puljen, så der både sikres tidlig inddragelse og en balance både mellem lokalområder og mellem velfærdsformål på tværs i kommunen. Borgmesterens Afdeling udarbejder et oplæg til Byrådet vedrørende organiseringen af processerne og inddrager alle afdelinger heri. Perspektiver vedrørende muligheder for samlet set mere samordnede anlægs- og bygningsdriftsorganiseringer inddrages også.

I nogle tilfælde kan det også være relevant at tænke planlægning af kommunale faciliteter sammen med fx private eller regionale tilbud, og i den forbindelse også vurdere alternative finansieringsformer, som fx OPP. Forligspartierne ønsker, at der i løbet af 2021 arbejdes videre med modeller og koncepter i samarbejde med borgere og eksterne parter, som fx fonde med interesse i nytænkning af offentlige velfærdsbygninger. Der arrangeres en temadag herom i efteråret 2021, og Byrådet forelægges en indstilling, som fastlægger de nærmere rammer for puljen inden sommeren 2022. Der vil på den baggrund første gang kunne ske en mere konkret udmøntning af puljen i Budget 2023.

Der har været et stort lokalt engagement blandt borgerne i forberedelsen af forslag til den 10-årige anlægsplan. Disse forslag skal inddrages i udmøntningen til konkrete projekter. De positive erfaringer omkring lokalt engagement skal også bruges i planlægningsfaserne, når det samlede behov for serviceudbud i et lokalområde vurderes og løsningsforslagene udvikles, og derfor forudsætter forligspartierne, at der arbejdes med deltagerbudgetter.

Lisbjerg er som et nyt byudviklingsområde oplagt til en første konkret realisering af ambitionerne. Planlægningen er så småt sat i gang i samarbejde med byudviklingsprojektet. På den baggrund anmodes Borgmesterens Afdeling om at koordinere et beslutningsoplæg på proces og udførelse af et konkret anlægsprojekt, der indeholder funktioner i form af daginstitution, pleje- og handicapboliger, samt bibliotek/ medborgerskabs-hus.

Medborgercenter, dagtilbud og idrætscenter i Lyseng (Lys1) forudsættes medfinansieret fra puljen med i alt 10 mio. kr.

Oplandspulje

Der har været et stort lokalt engagement blandt borgerne i forberedelsen af forslag til den 10-årige anlægsplan. Der afsættes 10 mio. kr. årligt i 2024 til 2033 til øget medborgerskab, deltagelse, engagement og (by)udvikling, der forener ildsjæle, beboere, lokale byudviklere, erhvervsdrivende, kulturaktører og kommune. Overordnet er formålet at udvikle lokalområderne uden for Ringvejen og i oplandet samt styrke samarbejdet mellem borgere, politikere og kommune – blandt andet via lokale deltagerbudgetter. Formålet er mere konkret at understøtte og udvikle fysiske mødesteder, byrum, mindre veje og sti-projekter mv., der fremmer sammenhængskraft, fællesskab og et rigt lokalt kulturliv. De fysiske mødesteder kan både være permanente eller midlertidige. Det kan være udnyttelse af nuværende (tomme) lokaler, ombygning eller nybygning. Fokus er på bæredygtige løsninger, der kan rumme mange forskellige funktioner, der kommer lokalområderne til gavn. Puljen vil også kunne bringes i spil som medfinansiering til andre projekter, der finansieres af rammerne til udbygning af den offentlige velfærd i øvrigt. Herved kan udbygning af velfærden tænkes sammen med andre behov i lokalsamfundet og målet er, at de ekstra midler sammen med det lokale engagement kan skabe et løft i lokalområderne.

Indsatsen koordineres i Borgmesterens Afdeling, der i samarbejde med det midlertidige § 17.stk.4 Oplandsudvalg udarbejder en plan for indsatsen, der også viderefører og udbygger det nuværende tværmagistratslige arbejde med de lokale forenede bydelshuse og de lokale beskæftigelsesinitiativer for borgere på kanten af arbejdsmarkedet. Initiativet understøtter implementering af Aarhus Kommunes medborgerskabspolitik vedtaget af byrådet 2016.

Kongelunden

Vision Kongelunden samt hensigtserklæringer om kommende donationer fra Købmand Herman Sallings Fond samt Lind Invest på hver 250 mio. kr. har skabt en enestående mulighed for Aarhus Kommune for at udvikle Kongelunden til et bynært og rekreativt område med et enormt potentiale samt sikre tilblivelsen af et nyt moderne fodboldstadion.

Aarhus Kommune vil som ejer af bygninger og arealer i området være den primære aktør og samtidig en væsentlig økonomisk bidragsyder i projektet. På denne baggrund afsætter Aarhus Kommune 200 mio. kr. til realisering af Vision Kongelunden.

Midlerne afsættes i 2024 som en overordnet ramme, hvorfra der efterfølgende kan arbejdes med delrammer til fx kultur/idræt, nye destinationer for voksne og børn (fx trafiklegeplads), infrastruktur, parkering og anden offentlig service. Der vil komme behov for at udmønte midler til analyse, planlægning og projektering før 2024.

Udviklingsplan for Tilst

Den 12. august 2020 behandlede Byrådet indstillingen "Et sammenhængende Tilst/Langkær". Indstillingen sætter en ny retning for, hvordan området kan styrkes og bindes bedre sammen og beskriver, udover en række initiativer som allerede er finansieret (fase 2), en række nye, mulige initiativer (fase 3). Der realiseres i alt initiativer for 109,6 mio.kr. i planens fase 3, der udmøntes og finansieres som beskrevet nedenfor.

Der afsættes 62 mio. kr. til et gennemgribende løft af Tilst Skole inklusiv kobling og sammenhæng til nyt dagtilbud ved Tilst Skole, herunder sammenhængende udearealer, stier, legeplads m.v. Herudover afsættes 1,6 mio.kr. til renovering af den pædagogisk ledede legeplads Langkær, som finansieres af midler til risikoområder jf. nedenfor. Klimatiltag forudsættes finansieret senere i forbindelse med udmøntninger fra puljer til klimaindsats.

Der afsættes 27 mio.kr. til etablering af nye sports- og idrætsfaciliteter i Tilst/Langkær, som finansieres via den ramme, der afsættes til nye idrætsfaciliteter andetsteds i denne plan. Det forudsættes, at der herudover kan medfinansieres med yderligere 5 mio.kr. fra fonde m.v.

Endelig afsættes i alt 9 mio.kr. til grønne områder og mødesteder, herunder veje og stier samt flytning og udvikling af regnvandsbassin. Heraf finansieres 8 mio.kr. fra midler til risikoområder jf. nedenfor, mens 1 mio.kr. forudsættes at komme fra jordsalgsindtægter efter bidrag til byudviklingskontoen. Det forudsættes herudover – i lighed med bl.a. arbejdet i og omkring Bispehaven - at der kan hentes yderligere bidrag fra fonde på i alt 5 mio.kr.

Forebyggelse af udsatte boligområder

I forbindelse med forliget om udsatte boligområder i 2018 og opfølgningen i 2019 blev der afsat midler til en indsats i risikoområder. Fra 2022 og frem er bevillingen på 4 mio.kr. årligt. Arbejdet med risikoområder er en vigtig og omfattende opgave, som skal forebygge, at nye boligområder udvikler sig til at blive udsatte og i værste fald "ghettoer" i statens terminologi. Derfor hæves bevillingen til 10 mio.kr. årligt i perioden frem til 2033. Der afsættes således yderligere 6 mio. kr. årligt eller i alt 60 mio. kr.

Midlerne anvendes til forebyggende sociale og fysiske indsatser – som supplement til de midler, der prioriteres fra afdelingernes anlægsmidler - samt til at udvikle sammenhængende planer for boligområderne og de omkringliggende bydele sammen med boligforeningerne. Indsatsen har indtil nu finansieret bl.a. opstart på handleplan for Skovgårdsparken samt fase 1 og 2-indsatser i Tilst/Langkær. Midlerne vil fremadrettet skulle medfinansiere fase 3 i Tilst/Langkær med i alt 10 mio. kr. samt planer for bl.a. boligområder i Viby C og til Vejlbj Vest.

Øget tilgængelighed

Aarhus Kommune er kendt for prioritering af tilgængelighed for mennesker med handicap. Forligspartierne ønsker, at Aarhus som bysamfund fortsat har stort fokus på tilgængelighed og går foran i den videre udvikling på området. Som eksempel er der peget på, at det kræver særligt indrettede handicaptolletter for borgere med svært fysisk handicap, hvor de eksisterende handicaptolletter er for små og mangler loftlift, plejebriks mm. Der afsættes en pulje på 4 mio. kr. årligt til tilgængelighed. Puljen udmøntes af Teknik og Miljø efter aftale med Borgmesterens Afdeling og høring i Handicaprådet.

International skole

En attraktiv IB-certificeret international skole er en afgørende forudsætning og rammebetingelse for at fastholde og tiltrække internationale virksomheder, arbejdspladser og investeringer til Aarhus. Aarhus International School har beskrevet et byggeprojekt med en ud- og ombygning af eksisterende bygninger på Dalgas Avenue 12, så bygningerne bliver tidssvarende, og kapaciteten øges fra 300 til 600 børn i to spor og en børnehave. Byggeprojektet har en samlet ramme på 120 mio. kr., som søges finansieret ved realkreditlån, bidrag fra fonde og Aarhus Kommune. Der eksisterer i forvejen en bevilling fra 2015 på kr. 10,2 mio., som endnu ikke er udbetalt og derfor er hensat på reserven. Det foreslås derfor at supplere denne bevilling med yderligere 20 mio. kr., så Aarhus Kommunes samlede bidrag bliver 30 mio. kr. En forudsætning for udmøntning af bevillingen er, at projektet kan realiseres via den nævnte medfinansiering fra fonde og skolen selv. 10 mio. kr. af bevillingen finansieres i den 10-årige investeringsplan.

Reserve til KB-bevillinger

Puljen er afsat til eventuel tilbageførsel af indefrosne KB-bevillinger ydet i forbindelse med Coronakrisen.

ØVRIGE

Buffer

Der afsættes en buffer på 80 mio. kr. årligt, der udmøntes hvert andet år for 2 år ad gangen. Bufferen skal imødekomme de behov for investeringer, der løbende vil komme hen over den 10-årige periode.

Afledt drift

En række af anlægsprojekterne medfører nogle afledte driftsudgifter, fx til bygningsdrift eller til de aktiviteter, der skal udfylde de bygningsmæssige rammer. Det forudsættes, at behovet for afledte driftsmidler fremlægges i kommende års budgetforslag fra afdelingerne, efterhånden som det bliver aktuelt, hvis de ikke allerede afsættes nu.

Arealer til kommunale formål – Byudviklingskontoen

I de fleste anlægsgforslag er udgiften til grundkøb indarbejdet i den økonomi, der søges om at få prioriteret. Fra Byudviklingskontoen afsættes der supplerende midler til de nødvendige grundkøb afledt af anlægsplanen, herunder specifikt til daginstitutioner og servicearealer ifm. kommunale almene pleje- og handicapboli-

ger. Derudover finansieres på socialområdet for 27,8 mio. kr. grunde, der er dyrere end standardarealer, ligesom der er afsat 25 mio. kr. til grundkøb til idrætsfaciliteter. På socialområdet svarer det til, at 78 ud af i alt 195 boliger og 53 ud af i alt 160 lærings- og beskæftigelsestilbud kan placeres på arealer, der er dyrere end standardarealer.

Dette er i tråd med beslutningerne fra Byens Udvikling og sikrer først og fremmest, at der sker en synliggørelse og eksplicit politisk prioritering af midler til grundkøb. Processen understøtter også den nødvendige fleksibilitet i den videre byudvikling ift., om de konkrete faciliteter placeres på kommunalt ejede arealer eller i private udvikleres lokalplaner.

Midlerne forbliver på reserven indtil en konkret grundoverdragelse skal finansieres – enten i form af overdragelse fra Teknik og Miljø eller som et egentligt køb. Bliver der et mindre behov for finansiering end forudsat vil midlerne indgå i fornyet prioritering fra Byudviklingskontoen.